

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrančnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani po UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Jasna beseda.

Najmočnejši slovenski politični stranki se po svoji tradicionalni res pristno slovenski mavi med seboj prepirata. Snovi za prepir je sicer vedno v izobilju: davki, karkature, Orjuna, železniški vozovi itd. Počasi pa se tudi ta navidez neizčrpna snov izčrpa in premelje tako, da ni več aktualna in ne vleče. Poiškati je treba druge. In če se je ne najde, pa hajdi nad šolo in učiteljstvo! To je izvanredno hvaležen in res neizčrpen predmet za politično-strankarske spise. Zakaj obe politični stranki sta že od nekdaj nad šolo in učiteljstvom toliko grešili, da lahko polnita predale svojih listov mesece in mesece. In kljub temu še ne bi bil primešen dokaz, katera je grešila več. Če so na eni strani grehi morda številnejši, so pa na drugi toliko izdatnejši.

Strankarsko politično življenje namreč ne sloni na temelju iskrenosti, logike in doslednosti, ampak le na trenutni oportuniteti. Ako zasledimo pri velikih inozemskih političnih strankah vsaj nekaj teh lastnosti, ne moremo tega trditi pri nas, ko je strankarsko politično življenje silno bujno in izpremenljivo. Zato opazujemo, da se danes objemajo in poljubljajo večerajšnji največji nasprotniki. Nikakor pa ni izključeno, da se ta veslika ljubezen že jutri ne razdere, ako bodo to oportuno. Pa se zopet začne boj med prejšnjimi prijatelji. Taka je pač politika, kadar je nasprotnik na krmilu, takrat je vse za nič; takrat postane tudi bela barva — črna. Ko sem bil pa na krmilu jaz, takrat je bilo pa seveda vse izborni in pravično, dasi so trdili drugi, da je črna barva — bela. Tako se pač suče politično kolo.

Ze iz tega sledi, da prava stanovska politika ne more in tudi ne sme sloneti na temeljih dnevnih se izpreminjajočih strankarske politike. Zakaj, to bi jo privedlo v taka protislovja, da bi postala docela nemogoča. Prava stanovska politika mora imeti trden granitni temelj, ki vzdrži ob vseh mogočih prilikah, katere povzročajo tako zelo labilna dnevna strankarska politika. Imeti mora jasno začrtan cilj in pot, ki vodi do tega cilja. Vsaka stranka, če tudi se zdi trenutno oportuna, je škodljiva ter se trpko mašuje prej ali slej. Vzglede imamo za to v lastnem stanu več kakor dovolj in jih ni treba navajati še posebej iz politično strankarskega življenja.

To je treba povdarjati ponovno ne radi naših političnih strank, ki so bile in so še vedno učiteljstvu le toliko naklonjene, kolikor je to oportuno iz njihovega lastnega strankarskega vidika, ampak povdarjati je treba z ozirom na naše učiteljstvo. Priti mora namreč do tega, da bode motrilo tudi naše strankarsko politično življenje s širšega vidika, da bode gledalo na vse z lastnimi, ne pa s tujimi očmi, kakor mu sugerira to ali ono dnevno časopisje. Zakaj resnica je samo ena in še to je treba iskati s trudom, da se jo najde.

Pa da sem konkretni in govorim v žargonu slovenskega strankarskega življenja:

Imamo klerikalni režim. Šoli in učiteljstvu ni postlano z rožicami. Ni kreditov za nastavitve novih učnih oseb, razredi so prazni, učiteljstvo se premešča po stvarni in politično-strankarski potrebi, učiteljstvo se odpušča brez vsake preiskave in zaslišanja, nadzornik se kratkoma odpusti in namesti drugi, ker tako želi partija in ne stvarni razlogi, v dnevnem časopisju se piše, da pijanci, tatovi, prešestniki in pretepači ne bodo vzgajali naše mladine. In vse to se godi pod lepim naslovom »čiščenje!« ter si gospodje še domišljajo, da vrše koristno in potrebno delo. Res je: povsod je čiščenje koristno in potrebno delo. Kar je gnilega naj se iztrebi in izžge! A čisti naj tisti, ki je sam čist, bol-

nika naj operira zdravnik. Očisti najprej pred svojim pragom, potem idi drugam! Zakaj tudi mi bi lahko rekli, »da pijanci, tatovi, prešestniki in pretepači« ne bodo vzgajali našega ljudstva in mu kazali poti v nebesa. Za vsak slučaj gnilebe v svojih vrstah, na vedemo lahko pet, deset slučajev iz drugih stanov, ne izvzemši duhovskega. Zakaj vsi smo krvavi pod kožo in najpravičnejši greši četrindesetkrat na dan, kakor kaže sv. pismo. A zaradi posameznikov razsoden človek ne bo obdolžil celega stanu!

Vseh gori nešteti in še drugih krivic, ki jih zadaja šoli in učiteljstvu sedanji režim, se poslužuje njegov politični nasprotnik v strankarskem boju. Med vrsticami pa kaže na našo organizacijo, češ, da si ne upa ničesar, ker plava že čisto v klerikalnih vodah. Demokrat smo preklerikalni, klerikalec pa smo prehudi demokrati. Naši ljudje pa nasedajo na eni kakor na drugi strani takim limancem in vidijo eni našo stanovsko organizacijo demokratsko, drugi pa klerikalno pobarvano. Slovnškarji so vse demokrate v naših vrstah poklerikalili, napredni elementi

pa vse Slomškarje podemokratili. Kaj hočete še več! Živela doslednost!

Človek bi se smejal tako naivnemu nazarju, če bi se ne čulo tako pogosto tudi v lastnih vrstah. Pri vsaki novi krivici, ki jo prizadene režim šoli in stanu, se pokaže na klerikalce in obenem seveda na organizacijo, ki je kajpak brez vsake moči in ne krop ne voda. In to store največkrat ravno tisti ljudje, kateri so bili preje deležni partizanstva od druge strani. Ako pa že sami niso bili deležni partizanskih dobrot, so jih bili vsaj sokrivi s svojim molkom. Zakaj krivica je krivica, rana je rana, pa naj jo nam zada nož v demokrati, ali pa v klerikalni roki; vsa kokrat teče kri in boli. In kakor se vse krivice maščujejo na tistih, ki jih zadajajo, tako se bodo maščevale tudi sedanje krivice morda celo preje in hujše, kakor bode marsikomu ljubo. Kdor pa že hoče biti žoga, naj se potem ne pritožuje, ko dobi — brcu. Ako je s pomočjo partizanstva zasedel udoben stolček, naj ne kliče pozneje organizacije na pomoč, ko mu ga izpodnese partizanstvo.

—ski.

Za podvig slovenske žene.

(O pomenu in delu dekliskih krožkov.)

Dasiravno ima ves razvoj in napredek človeštva videz, da je produkt moškega duha in dela, je vendar velevažen, tudi v kulturnem razvoju enakovreden činitelj žena, zlasti mati in vzgojiteljica. Tega dejstva se mora zavedati današnja doba bolj kot prošla.

Gospodarski razvoj je prisilil ženo, da je zapustila svoje takozvano svetišče — dom ter odšla za pridobitnim delom v tovarne, delavnice, pisarne in v druge poklice, da si omogoči eksistenco. Razmere same so torej prinesle gospodarsko neodvisnost neporočeni, a tudi poročeni ženi, kajti dandanes se tudi zakon — razen gorenjih desetistotcev — ne more več smatrati oni varni pristanek kot nekdanj, temveč je tudi poročena žena prisiljena, da s poklicnim delom pomaga vzdrževati dom in družino.

Isti razvoj bo prinesel ženi tudi popolno politično svobodo, ne samo papirnatu, ampak resnično, pa naj se ji nekatere še tako protivijo vsled zmotne bojazni za izgubo svoje takozvane ženskosti.

In tako postaja žena javen, sodočujoč faktor v gospodarskem, socialnem in obče kulturnem stremeljenju človeške družbe.

Ako hočemo vzgojiti zdrav in močen rod, ki bo zmogel uspevati v današnji življenjski borbi na eni strani in ki se bo zavedal svoje naloge v današnji družbi na drugi strani, moramo predvsem vzgojiti ženo, dvigniti njen intelektualni in etični nivo. To glasno terjajo današnje razmere, ki zahtevajo fizično in duševno sposobnejših ljudi, ki jih morejo vzgojiti le matere, zavedajoče se tega vsled lastnega prebujenja.

Vzbudivši našo ženo, vcepiti ji zavest njenega poslanstva je poklicana nedvomno v prvi vrsti učiteljica, ki ji že po značaju njene službe pripada ta naloga. Toda kdor hoče vzgajati druge, si mora biti v svesti tega, kar hoče. Zlasti današnji ljudski vzgojitelj se mora zavedati svojega časa, ga mora razumeti v vseh njegovih zahtevah, mora poznati vse boli in težnje svojih sodobnikov — mora poznati svet in mora poznati dom. Ni mogoče vzgajati, če človek sam ni vzgojen, ni mogoče usmerjati drugih, če človek sam ni usmerjen. To velja za nas, ženske vzgojiteljice bolj kot za kogarkoli. Kajti žene, ki jih hočemo vzgajati, preproste in naravne, ki jim različni izrodki kulture še niso pokvarili njih zdrave naravnosti, bodo z instinktom, ki jim nadomešča načitano modrost, takoj spoznale, kaj je ono, kar jim prinašamo in kdo je oni, ki jim prinaša. Okle-

nile se bodo samo tistega, ki bodo v njem slutile usmerjeno osebnost, izžarevajočo bogastvo svoje duševnosti na vso svojo okolico.

Danes je najvažnejše, da se žena vobče, zlasti na vzgojiteljica zaveda svoje naloge v družbi. Ali jih ni premnogo, ki občutijo delo, poklic kot balast in prokletstvo, ki se posmehujejo vsakemu zanimanju za javna vprašanja, ker so pač vzgojene v zmotah in predsodkih tisočletne tradicije. Toda če se hoče žena v resnici usposobiti — in to se mora — da bo izvrševala pripadajočo ji nalogo v službi družbenega razvoja v čim popolnejši meri, tedaj mora smatrati svoj poklic, svoje delo kot vsebino življenja, kot svojo subjektivno in družbeno dolžnost. Imeti mora smisel za skupnost, zavedati se mora, da je del celote, ki bo tem popolnejša, čim bolj bo popoln delež, ki ga prispeva posameznik. Šele kadar bo prepojena ženska vzgojiteljica s to zavestjo, šele tedaj bo lahko uspešno delovala med narodom, šele tedaj bo imelo njeno delo trajen vpliv na okolico. In v tem oziiru je ravno delokrog učitelice zelo obsežen in zelo hvaležen, kajti ne samo izobraženka, ampak tudi preprosta žena iz naroda mora razumeti svoj položaj z ozirom nase in na družbo. Da, ravno kmečka žena mora biti vzgojena v pravo smer, ravno ona se mora zavedati svoje naloge v življenju bolj kot doslej. Saj se iz kmečke žene-matere rodi masa naroda. Zato lahko smatramo naravni poklic žene za delno področje socialnega in narodno-gospodarskega delovanja. Kako vzgojiti ženo za ta njen poklic, nam podaja Danska najlepši vzgled. Tam zahteva naloga, da se posveti vsaka deklica — katerikoli poklic si pozneje izvoli — eno leto domačemu delu. Za deklice takozvani nižji slojev je taka dvojna izobrazba naravnost življenjska zahteva. Kajti neizvečbana dekleta bi vsled slabe plače zapadla prostituciji, pri onih pa, ki so samostojne gospodinje, se pa nezadostna redizobrazba v gospodinjstvu maščuje na telesnem in duševnem blagostanju družine. Ne samo, da doseže žena, ki stopi v zakon popolnoma poučena o dolžnostih matere in gospodinje s sredstvi, ki so ji na razpolago, najslabše uspehe, da neguje in hrani otroke in družino neracionalno, temveč neusposobljenost žene v gospodinjstvu je velikokrat tudi vzrok, da se udaja mož alkoholu, da propada dom in družina. Zato je nujno, da poklic gospodinje tudi pri nas pravilno presojamo, da se pričnemo tudi pri nas zavedati, da nove

razmere zahtevajo tudi od žene-gospodinje drugačno, novo orientacijo, da je naloga gospodinje nov problem, ki ga mora rešiti ona sama.

Vse žene, ki so prav razumevale žensko gibanje, so uvidele in povdarjale etično-kulturno važnost tega problema. Smisel tega problema je v tem, da se mora žena pričeti vzbujati v njenem najbolj ženskem poklicu k iskanju in dviganju njene duševne bitnosti, njene, dosedaj speče osebnosti. Po drugih državah imajo gospodinje v tem smislu izvedene samostojne organizacije in avstrijski »Osrednji svet duševnih delavcev« je že pred leti priznal taki organizaciji pravico rednega članstva, to se pravi, da smatra žene-gospodinje za duševne delavke. Te žene so že spoznale, da je za nje samo dvoje možno: ali vegetirati še nadalje kot sužnja, ali postati človeka žena v najvišjem smislu in kot taka vredn član boljše, novo se porajajoče družbe. »Delo« bodi tudi nadalje deviza žene-gospodinje, toda to delo bodi oduševljeno in naj vodi k doslej neslutnemu notranjemu zadovoljstvu. Kajti v nje bo vzrastlo spoštovanje do lastnega dela, do lastne vrednosti in s tem bo prisilila tudi druge, da bodo spoštovali njeno delo. Saj vemo, kako malo se ceni še danes žensko delo, zlasti delo gospodinje, dasi je najbolj naporno in duhamorno. Temu umalovačevanju je žena sama kriva, ker ji manjka samozvesti, poznanja lastne vrednosti. Danes so še nepregledne prednosti, ki bodo zrasle iz duhovnega razvoja žene, zlasti matere in gospodinje, bodisi da bodo te posledice družabnega, pravnega ali gospodarskega značaja.

Naša naloga je, da tudi našim ženam pokažemo pot k temu podvigu. To je zamislila naša organizacija izvesti v gospodinjstvosko-nadaljevalnih šolah in takozvanih dekliskih krožkih. Za izobrazbo podeželskega ženstva je nujno potrebno eno kot drugo, kajti eno spopoinuje drugo.

Nikakor ni smatrati dekliskih krožkov samo kot neko pripravo za gospodinjstvosko-nadaljevalno šolo, marveč gospodinjstvoska bodi baza za dekliske krožke. Gospodinjstvoska šola posejajo mlajša dekleta, ki so bolj ali manj dovzetna le za konkreten pouk, a se jim ob spretnem vodstvu prične vendar vzbujati smisel za razna vprašanja. In ko so dekleta absolvirala gospodinjstvosko šolo, šele prav začetijo potrebo in željo po nadaljnji izobrazbi. Tu je naloga krožka, da na eni strani utrdi to, kar so pridobila dekleta v gospodinjstvoski šoli, na drugi strani pa koncentrira svoje delo v smer duhovne izobrazbe s tem, da jim predoči globlji smisel in pomen njihovega dela in stremljenja.

Seveda zlasti spočetka ne bo mogoče osnovati v vsakem kraju obojega, zato bodo prišli krožki za enkrat v poštev zlasti tam, kjer iz kakoršnegakoli vzroka še ni gospodinjstvoske šole. To bo nekaka moralna pobuda za prebivalstvo, da bo zahtevalo od oblasti ustanovitev gospodinjstvoske šole, kajti krožek more podati le teoretično ono, kar kmečke žene nujno potrebujejo, da znajo predvsem praktično. Torej nikakor ni podcenjevati potrebe in pomena krožkov. Pozneje, ko bodo gospodinjstvoske šole postale obvezne po vseh krajih, bodo prišli tudi dekliski krožki do prave veljave. Tu bo središče vsega prosvetnega dela, tu se bodo shajala dekleta k skupnim razgovorom, k pouku v vseh vprašanjih, kojih poznanje zahtevajo krajevne in časovne razmere. V krožkih se bodo vršila sistematična predavanja za vse ženstvo, ki bodo imela namen, seznaniti tudi ženo z gospodarskimi vprašanji; tu se bodo shajala dekleta k skupnemu razvedrilu, k pevskim vajam, k igram; osnovala se bo knjižnica in čitalnica itd., skratka krožek bo žarišče, ki naj dvigne našo kmečko in delavsko ženo, a tudi našo učiteljico.

Vem, da bo marsikatera tovarišica rekla: »Lepi načrti, a kako jih izvesti?«

LISTEK.

Nekoliko o uspehih skavtske vzgoje.

Skavti (izvidniki in planinke) so zavzeli svet. V velikih kulturnih državah se o biti in ne biti skavtov ne debatira več, ampak se podpira z vsemi silami ta veliki, za dobro duševno in telesno vzgojo mladine tako pomembni pokret. Le Mussolini je uničil skavte v Italiji, ker mu zakon te organizacije o ljubezni do bližnjega in stremeljenju po bratstvu med narodi in svetovnem miru ni bil pogodi. V čudnem soglasju z Mussolinijem je žal tudi pri nas le premnogo ljudi, češ, skavtov ni treba.

V zagovor organizacije skavtov, ki je pred vsem vzgojna, a ne sportna, kakor se pri nas napačno misli, naj na kratko navedem sledeče:

Skavtizem temelji na skavtski oblubi, ki se glasi:

1. Obljubljam, da bom izpolnjeval dolžnosti napram Bogu, domovini in državnemu poglavarju.

2. Obljubljam, da bom pomagal bližnjemu v sili.

3. Obljubljam, da bom izpolnjeval skavtske zakone, ki so:

1. Skavt govori vedno resnico.
2. Skavt je koristen.
3. Skavt ljubi bližnjega in je brat vsakemu skavtu.
4. Skavt je vrljuden.
5. Skavt lepo ravna z živalmi.
6. Skavt je poslušen.
7. Skavt je vedno dobre volje.
8. Skavt je delaven in štedljiv.
9. Skavt je zdržen in ne puši.
10. Skavt je čist v mislih, besedah in dejanjih.

Premislite te zakone in oblubo, poglobite se vanjo, in spoznali bode kakor globoko segajo v vzgojo in kakšno korist bi imeli od tega, če bi jih šola in dom hotela izrabiti v svojo korist.

V glavnem moremo posneti štiri smeri skavtske vzgoje:

1. Oblikovanje individualnega značaja v dobrotljivosti, opazovanju in obvladovanju samega sebe.

2. Umetnost in ročnost, ki pomoreta dečku, da si sam pomaga v življenju.

3. Služba državi, ki obstoji v prvi postopki, gasilstvu, misijonarstvu, reševanju življenja in vršenju drugih kolektivnih in javnih dolžnostih.

4. Fizično zdravje: mladina se navaja vezbati svoje telo in brigati se za svoje zdravje.

Kakor iz težkih sanj se zbudi človek, ki je postal dober skavt in spozna, da je svet lep, da pa ima tudi obilo prilike, udeleževati se s tem, da pomaga trpečemu bližnjemu, da najde srečo v delu, poštenosti in preprostosti, da najde zdravje v čistosti, držnosti, da uspeva v ubogljivosti in disciplini, da časti rokodelstvo in se sam nauči mnogoterih ročnosti, da z resnicoljubnostjo da podlago dobremu značaju, da z lahkoto in veseljem vrši dolžnosti napram Bogu, domovini in državnemu poglavarju in je tako kot izvrsten človek srečen in dober državljani in koristen član človeške družbe.

Posledice skavtske vzgoje se pozna tam, kjer štejejo na stotisoče skavtske mladine. V Angliji, domovini skavtizma, zapirajo jetnišnice, na mnogih vodilnih državnih mestih Združenih (nad 1 milijon skavtov) in drugih držav sede skavti, mnogo tisoč skavtov je bilo odlikovanih tam, ker so rešili množice ljudi iz morskih valov, jezer, rek, iz ognja,

izpod podivjanih konj itd. Žrtvovanje samega sebe za dobro drugih je onim izvidnikom naslada; pridobiti vse zmožnosti, da se more vršiti viteške čine, prva dolžnost. Ni čudno, da je tam vsakdo skavt: delavec, kmet, meščan, državnik in vladar. Skavtu radi oddajo službo. Angleški domoljoni sprejemajo predvsem skavte kot naseljenice, jih pri tem podpirajo, naseljujejo, preskrbujejo jim službe in jih še dalje utrjujejo v skavtizmu, saj vedo, da bodo kot dobri skavti vestno vršili svojo službo povsod, ker jim tako velevali zakoni in srce. Liga narodov odkazuje v komiteju za varstvo in skrb mladine mladim skavtom nekatera važna mesta.

Kako delajo skavti, česa se uče in drugo bom povedal prihodnjič, če mi bo gospod urednik v ta namen prepustil kaj prostora. Sicer pa daje pojasnila tudi Zupa izvidnikov in planink v Ljubljani, poštni predal 178 in pa knjigi: Robert Baden-Powell »Izvidnik« (v cirilici, naroča se pri Glavnem stanu Izvidnika i Planink, Beograd, Studenička 62) ter ista v nemščini: Robert Baden-Powell »Der Pfadfinder«. Zanimiva knjiga je to. Tudi ilustrirana. Nov svet se bo odprl onemu, ki išče novih potov vzgoje, pa tudi onemu, ki hoče poglobiti svoje notranje življenje.

Pavel Kunaver.